

NEVEN UŠUMOVIĆ

Dobra vila

Evelini Rudan i Ivoni Orlić

Sat vremena prije ponoći, negdje u magli kraj Mirne podno Motovuna, Mate Barbo vrtio se oko svoga repa. Bio je već drugi dan kako se kao crni pas, *črni brek*, potucao po gornjoj Bujštini.

Postao je pas da bi zaštitio svoju sestričnu Mauru koja se iz Momjana nakon ponoći vraćala s maturalne fešte; iz pouzdanih izvora saznao je da će se te noći sam nečastivi, s vojskom protuha, smucati po okolnim šumarcima, ali, koliko god da je koristio svoje četiri noge za trk, stigao je prekasno. U zraku više nije bilo ni tračka njezinog mirisa koji je toliko volio, samo oštri i zagušljivi slojevi dima, kao nakon novogodišnjeg vatrometa. Njuškao je za Maurom, uzalud, na sve strane, sve do jutra. A onda, kada je potišteno odlučio povratiti svoje ljudsko obličje, da bi se vratio svome poslu u Bujama, ostao je u čudu jer nije mogao napraviti ništa.

Gledao je u svoje prednje šape, plazio jezik, mahao repom – ukratko, radio sve ono što radi i svaki pas, s tom razlikom što je on sve to radio u nevjerici, očekujući da će se svaki tren uspraviti na svoje dvije noge.

Skršen od uzaludnih pokušaja da se vrati u svoje normalno stanje, danima je trčkarao cestom od Marušića, preko Šterne i Oprtija, sve do Livada, kao da će neumornim pokretom uspjeti zbaciti tijesnu pseću kožu.

Tako je usred noći i dospio do Mirne. Osjetio je snažni hladni, omamljujući zapah riječne vode i pojurio bezglavo prema njoj. Morao je probiti tu prirodnu barijeru, napraviti nešto što će usmrtiti psa i iznova roditi čovjeka. Međutim, kada se zadnjim nogama odbacio od obale, leteći iznad rijeke, našao se ponovo u dimnom oblaku, sličnom onom u Momjanu. Ta ga je zračna snaga samo bacila natrag na zemlju.

“Ovo stvarno više nema smisla”, lizao je svoje izranjavane šape i dizao njušku visoko u zrak pokušavajući njuhom dokučiti što ga je to spopalo, “ne mogu se vratiti kući, ali ne mogu se više ni nadati da ću ovdje naći spas.”

Umoran, zaspao je na korijenima jednog starog hrasta. Probudio ga je osjećaj lebdjenja: otvorio je oči i shvatio da se zaista nalazi u zraku! Njušku su mu dražile valovite vlasi djevojke koja ga je imala u naručju.

“Ti si vila?”, htio je pitati, ali iz njegovih usta izašlo je samo nejakom kevtanje.

Djevojka mu je ipak odgovorila: “A što bi ti značilo moje 'da' ili 'ne', siroti Mate? Šuti, slušaj i promatraj, pomoći ću ti da izađeš iz ove nevolje.”

Letjeli su vrtoglavo brzo.

Mate se ipak nije usudio gledati dolje; na jedan tren učinilo mu se da vidi zapuštene parkove, bazene oko Istarskih toplica. Otkako su ljudi napustili naselja uz dolinu Mirne, šuma se raširila i već se i glavna cesta prema Buzetu teško nazirala od krošnji stabala.

“Kuda idemo?”, zakevće Mate ponovo. “Je li to ispod nas sada kaštel Petrapilosa?”

“Tako je. Tu ćemo pričekati moje prijateljice. Uskoro će jutro, moraju okončati svoje radove. Ja sam svoje za ovu noć napravila. Dovoljno je već i samo to što sam te pronašla u ovom mraku.”

No nisu sletjeli kod samog kaštela, nego u blizini, na jedan od poligona napuštenog zabavnog parka koji su još davno započeli graditi Nijemci između Malog i Velog Mluna. Od gore se lijepo moglo vidjeti kako posvud leže razbijeni vrtuljci, adrenalinski tornjevi, pseudoantičke i pseudovenecijanske ruševine.

“Tko je ovo napravio?”, zacvili Mate.

“Nijemci. Odnosno htjeli su napraviti. Trebao je to biti zabavni park 'Veli Jože', nekakva 'Nazorlandija', kako to sve već nisu zvali, ali mi to nismo dale, htjele smo naš vilinski park – i dobile smo ga!” Djevojka se tako strašno zakikota, da je Mate pomislio da je ipak u rukama vještice, nekakve štrige, a ne dobre vile.

“Nisam na to mislio, nego – tko je to sve uništio!? Kamene gromade leže posvuda.”

“Baš si ti jedno ljubopitljivo pseto”, ironično će djevojka. “To je naše kamenje, to je naš, vilinski park, rekla sam ti. Naš prostor za igru. Nitko nas nije pitao za dozvolu kada je gradnja zabavnog parka započela, a nas se mora pitati.”

“I?”

“I ništa! Jedne noći pravili smo tulum na njihovom gradilištu. Rompanje se čulo od Buzeta do Motovuna! Malo smo se nabacivali kamenjem”, djevojka se opet zakikota kao neka neman.

A onda se isti smijeh začuo sa svih strana, njezine prijateljice dolijetale su toliko brzo da ih Mate uopće nije mogao vidjeti, čuo je samo fijuk njihovog dolaska. Vidio ih je jasno tek kada su se rasporedile po stijenama.

“Što sad to znači, Jolanda”, upitala je jedna koja se po starosti izdvajala od ostalih, kosa joj je bila skroz bijela, “treba li nam kućni ljubimac?” Grohotom se nasmijala, a da odgovor nije ni pričekala.

Jolanda je Matu spustila na zemlju. Čim je osjetio tlo pod nogama, Mate je nagonski potrčao, skakutao od stijene od stijene; bio je živ, još uvijek živ, pa makar u obličju psa.

“O, igrao bi se skrivača?”, reče jedna, sva u crvenom, i s lakoćom podigne gromadu iza koje se skrio. “Cure, opkolite ga!”

I zaista, vile su začas napravile krug oko njega. Zaigrale su kolo tako da se sve treslo, činilo mu se da i kaštel ječi od njihovog divljeg plesa.

Sunce se pojavilo na obzoru i sve snažnije krenulo utiskivati svoj vreli pečat u nebeski svod.

Mate je bio izbezumljen, trčao je sumanuto među njima, tražeći izlaz, ali djevojke su se okretale tako brzo i glasno da mu se činilo kako se nalazi u samom trbuhu vrtuljka, vrtuljka koji nema otvora. Izvikivale su riječi na posve nerazumljivom jeziku, smijale se, cokane, čak i lajale, ismijavajući ga.

Izgubivši kontrolu nad svojim tijelom i Mate se počeo okretati u krug, grizući svoj rep.

Posljednje čega se još mogao prisjetiti bilo je kako se kolo naglo počelo sužavati oko njega, i kako su sve vile poprimile isti lik – lik njegove iščezle sestrične Maure.

Osjetio je kako ga taj vrtlog guta i povlači u sebe. Među nogama otvorio mu se procijep koji je progutao pseći rep, i okrećući se i dalje oko sebe osjetio je kako se izdužuje, uspravlja na dvije noge, i kako mu kosa raste, grudi pupe.

Kolo je popustilo, a on se srušio na zemlju i duboko zaspao.

Probudio se od hladnoće, bila je noć, iznad njega nebrojeno treptanje zvijezda. Bio je ponovo čovjek, ali ovoga puta žena, na sebi je imao odjeću koju je nosila Maura prije nego što je nestala. I mirisao je kao Maura.

Bio je očajan i pojurio je sav u suzama do Mirne da se baci u vodu. Ali kada se u skoku odvojio od obale, ostao je lebjeti u zraku.

“Ha”, shvatio je, “ja letim, postao sam vila!” Vratio se u vilinski park, smijao se, a onda ponovo plakao.

“Vi ste lude, ja sam Mate, želim biti Mate!”, vikao je, ali nitko mu se nije odazivao, osim kaštela koji je odjekivao istim riječima.

Od bijesa uzeo je prvu gromadu i bacio je takvom snagom prema kaštelu, napravio takav lom, da je pomislio kako ga je srušio. A jedva ga je vidio od dolje. Kakva snaga.

Onda se okomio na sve preostale atrakcije tematskog parka: bacao je kamenje amotamo po suhim golemim vodoskocima, po izvijenim toboganima, rušio ostatke maketa ruralnih istarskih crkava i naselja, venecijanskim lavovima otkidao glave, rimskim bogovima lomio noge, i da je naišao na nekog od junaka iz Nazorovih slavenskih legendi – vratio bi ga u legendu.

Ali oko njega nije bilo nikoga. Sve je to i ovako već bilo napušteno i uništeno, pretvoreno u mete vilinskih bacanja kamena s ramena.

Obrisao je ruku o prvi sloj suknje koju je imao na sebi, provukao prste kroz duge valovite vlasi.

Nešto je ipak mogao promijeniti.

Odlučio je biti dobra vila.

I već te noći skupio je kamene gromade na jedno mjesto.

Onda je uzeo dah i poletio prema Puli s cijelim naramkom golemog kamenja.

Vrijeme je, zaista je vrijeme bilo, da se ona Arena sazida do kraja, da ne stoji više tako nedovršena kao ruglo nebu, zemlji i turistima.

Bilješka o autoru

Neven Ušumović, rođen 1972. godine u Zagrebu, odrastao u Subotici. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je filozofiju, komparativnu književnost i hungarologiju, studirao turkologiju. Kao knjižničar radi od 1996. godine u Knjižnicama grada Zagreba, a od 2002. godine u Gradskoj knjižnici Umag. Objavio je u Zagrebu zbirke priča *7 mladih* (1997), *Makovo zrno* (2009), *Rajske ptice* (2012) i *Zlatna opeklina* (2019), te roman *Ekskurzija* (2001). Izbor priča *U stočnom vagonu* objavljen mu je u zasebnoj knjizi 2014. godine u Beogradu. Uvršten je u američke antologije *Best European Fiction* i *Zagreb Noir*.